

Landbouw manipuleerde stikstofadvies

Stikstofaanpak

Het Programma Aanpak Stikstof werd van overheidswege doorgedrukt. De natuur dolf het onderspit.

Door onze redacteurs Milo van Bokkum en Jorg Leijten
Amsterdam.

Het ministerie van Economische Zaken heeft ecologen onder druk gezet om hun conclusies over de kans op herstel van Natura 2000-gebieden aan te passen. Bij de totstandkoming van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) tussen 2011 en 2015 wilde het ministerie zo ruimte scheppen voor infrastructuurprojecten en bedrijfsuitbreiding. Natuurbehoud werd daaraan ondergeschikt gemaakt.

Ambtenaren op het ministerie wilden dat de deskundigen hun analyses herschreven als natuurherstel onder het PAS niet zou lukken. Deze experts voelden zich daardoor soms genoodzaakt hun oordeel aan te passen, blijkt uit een reconstructie van *NRC*. Ook veranderden ambtenaren zelf onwelgevallige rapporten.

Het PAS vormde tussen 2015 en 2019 de basis voor vergunningverlening voor activiteiten waarbij stikstof wordt uitgestoten. Schade hierdoor aan Natura 2000-gebieden zou met een reeks natuurmaatregelen gecompenseerd moeten worden. In mei 2019 bleek het programma volgens de Raad van State juridisch niet houdbaar, waarna ruim 18.000 projecten stilvielen. Het zorgde volgens premier Mark Rutte voor de „heftigste crisis” in negen jaar premierschap.

Met het PAS hoopten vorige kabinetten een vergelijkbare crisis te beteugelen. Voordat het programma in werking trad, moesten ecologen zogeheten gebiedsanalyses maken. Daarin beoordeelden ze in hoeverre de PAS-plannen zouden leiden tot herstel van door stikstof aangetaste natuur. Uit de uiteindelijke analyses volgde dat alle natuurdoelen onder het PAS succesvol zouden zijn. „Terwijl dat helemaal niet kan”, zegt een ecooloog. „Je kunt nooit met 100 procent zekerheid zeggen dat voor zoveel gebieden de maatregelen tot het gewenste herstel gaan leiden.”

Volgens een andere ecooloog moest hij „een soort rapportcijfer” geven. „Als dit aangaf dat een gebied op langere termijn waarschijnlijk niet zou herstellen, vonden ze dat een ‘griazelige conclusie’.” De ecooloog zegt „minder stellig” te zijn gaan oordelen.

Collega-ecologen met wie *NRC* sprak, onderschrijven dit. Ook een oud-medewerker van het ministerie bevestigt dat het PAS er „moest komen” en dat tegenwind niet gewenst was. Uit de reconstructie blijkt dat de agrarische sector een zwaar stempel op het PAS kon drukken door de voorkeurspositie van boerenorganisatie LTO. In het café maakten bewindspersonen en ambtenaren afspraken met de landbouwsector. Voormalig LTO-voorman Albert Jan Maat, betrokken bij de gesprekken, noemt de sessies tegenover *NRC* „met een pot bier op tafel even de horloges gelijk zetten”. „Bleker was daar dan zelf ook bij aanwezig. En ook met Sharon Dijksma hadden we tweemaal dit soort café-ententjes.”

Uiteindelijk kwam het tot een regeling waarbij boeren alvast mochten uitbreiden als ze hun extra stikstofuitstoot later zouden compenseren. Toen het PAS sneuvelde, trokken boze boeren naar het Malieveld om te protesteren tegen het landbouw- en stikstofbeleid van het kabinet.

Reconstructie Pagina E2-E5